BARREIRA PÉREZ

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT PHILIPPE LÉGER

föredraget den 6 juni 2002 [1]

1. För att främja upprättandet av fri rörlighet för arbetstagare, föreskrivs i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 [2] att försäkrings- eller anställningsperioder som en medborgare i en medlemsstat har fullgjort i olika medlemsstater skall läggas samman för det fall arbetstagaren inte kan visa att han har fullgjort den anslutnings- eller anställningsperiod som krävs för rätt till ålderspension i denna medlemsstat.

2. Den ålderspension som medlemsstaten i detta fall är skyldig att betala, beräknas proportionellt i förhållande till de försäkringsperioder som har fullgjorts av arbetstagaren i den medlemsstaten. Ålderspensionen kallas proportionell förmån.

3. I förevarande mål har det yrkats att domstolen skall tolka begreppet "försäkringsperioder", så som det föreskrivs i artikel 1 r och s och artikel 46.2 i förordningen, för att den proportionella förmånen skall kunna beräknas. Det handlar om att bestämma i vilken mån en fiktiv avgift, som enligt den nationella lagstiftningen endast läggs till perioder med verkliga avgifter för fastställandet av ålderspensionens belopp, skall beaktas vid beräkningen av denna proportionella förmån.

I — Tillämpliga bestämmelser

Nationella bestämmelser

4. Enligt den gällande lagstiftningen i Spanien är rätten till ålderspension villkorad av att avgifter har erlagts under minst femton år, varav två av dessa femton år omedelbart måste föregå tidpunkten när rättigheterna börjar att gälla. [3]

1 — Originalspråk: franska.

2 — Förordning av den 14 juni 1971, om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i ändrad lydelse som uppdaterats genom rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997 s. 1), i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 1399/1999 av den 29 april 1999 (EGT L 164, s. 1) (nedan kallad förordningen).

3 — Artikel 161.1 b i den allmänna lagen om socialförsäkring i ändrad lydelse som godkänts genom kungligt lagdekret nr 1/1994 av den 20 juni 1994 (BOE nr 154 av den 29 juni 1994).

5. Storleken på ålderspensionen avgörs av de avgifter som erlagts för arbetstagaren och av längden på dennes försäkringsperioder. Sålunda bestäms förmånens belopp genom att följande procentsatser tillämpas på det relevanta avgiftsunderlaget:

— 50 procent för de första femton åren.

— 3 procent för varje ytterligare år under vilket avgift har erlagts från det sextonde till och med det tjugofemte året.

— 2 procent för varje ytterligare år under vilket avgift har erlagts från det tjugosjätte året. Den totala procentsatsen som skall tillämpas på avgiftsunderlaget får inte överstiga 100 procent.[4]

6. De år när avgifter har erlagts för respektive arbetstagare fastställs på grundval av de avgifter som från och med den 1 januari 1967 har betalats till det allmänna systemet, i förekommande fall ökat med avgiftsperioder som är hänförliga till tidigare system för ålders- och invaliditetsförsäkring samt yrkesförsäkring, som nu har avskaffats.[5]

7. I punkt 3 i den andra övergångsbestämmelsen i föreskrifterna stadgas att avgiftsperioderna som är hänförliga till de tidigare systemen skall beräknas enligt följande regler:

"a) Avgifterna bokförs i enlighet med vad som faktiskt har erlagts under perioden mellan den 1 januari 1960 och den 31 december 1966, till det ena av de ovannämnda systemen eller till båda dessa. De får dock endast användas en gång vid tilläggsberäkningen.

b) När det gäller antalet avgiftsdagar som avses i föregående punkt, skall det tilläggas att antalet år och delar av år som har gottskrivits arbetstagaren på grundval av dennes ålder den 1 januari 1967 enligt tabellen nedan, i förekommande fall...

4 — Ibidem, artikel 163.

5 — Artikel 9.4 i regeringens föreskrifter av den 18 januari 1967, om tillämpnings- och verkställighetsbestämmelser för åldersförmåner (BOE nr 22 av den 26 januari 1967) (nedan kallade föreskrifterna).

c) Antalet avgiftsdagar under den period som avses i punkt a), i förekommande fall ökade med dagar som motsvarar delar av år som följer av tillämpningen av tabellen i föregående punkt, samt avgiftsdagar enligt det allmänna socialförsäkringssystemet från och med den 1 januari 1967, divideras med 365. Därigenom fastställs antalet avgiftsår som avgör vilken procentsats som skall användas vid beräkningen av pensionen. Vidare läggs en eventuell del av ett år till ett helt avgiftsår, oavsett hur många dagar som omfattas av delåret."

8. De år och delar av år uttryckta i dagar som gottskrivs arbetstagaren genom tillämpning av ovannämnda tabell, och med hänsyn till dennes ålder den 1 januari 1967, innefattas i en period av 30 år och 318 dagar för en arbetstagare som har fyllt 65 år, och en period av 250 dagar för en arbetstagare som har fyllt 21 år.

9. Dessa år och delar av år får inte beaktas vid beräkningen av den minimiperiod om 15 år som krävs för att rätten till ålderspension skall börja att gälla.

Gemenskapslagstiftning

10. Enligt artikel 1 r i förordningen betecknar termen "försäkringsperioder", vid tillämpningen av nämnda förordning, "avgiftsperioder, anställningsperioder eller perioder av verksamhet som egenföretagare definierade eller erkända som försäkringsperioder i den lagstiftning enligt vilken de har fullgjorts eller anses vara fullgjorda, samt alla andra perioder som behandlas som sådana när de enligt denna lagstiftning betraktas som likvärdiga med försäkringsperioder".

11. I artikel 1 s i förordningen hänvisas det likaså till de nationella lagstiftningarna avseende definitionen av "anställningsperioder" och "perioder av verksamhet som egenföretagare".

12. För det fall att rätten till ålderspension börjar gälla i en medlemsstat endast om samtliga försäkringsperioder som fullgjorts i två eller flera medlemsstater beaktas, anges följande i artikel 46.2 i förordningen:

"a) Institutionen skall beräkna det teoretiska beloppet för den förmån som personen skulle kunna begära om alla försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt lagstiftningen

i de medlemsstater som den anställde eller egenföretagaren har omfattats av hade fullgjorts i den medlemsstaten och enligt den lagstiftning som institutionen tillämpar den dag då förmånen beviljas. Om förmånens belopp enligt den lagstiftningen inte är beroende av de fullgjorda periodernas längd, skall detta belopp anses utgöra det teoretiska belopp som avses i detta stycke.

b) Institutionen skall sedan fastställa förmånens faktiska belopp på grundval av det teoretiska belopp som avses i föregående stycke och proportionen mellan längden av de försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts innan försäkringsfallet inträffar [6] enligt den lagstiftning som denna institution tillämpar och den totala längden av de försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt alla de berörda medlemsstaternas lagstiftningar innan försäkringsfallet inträffade."

II — Bakgrund och förfarande

13. Ángel Barreira Pérez är spansk medborgare och född den 10 oktober 1934. Han har arbetat i Tyskland och i Spanien. Vid 65 års ålder begärde han i oktober 1999 att få gå i pension.

14. Han hade erlagt avgifter under 4 051 dagar i Tyskland, vilket ger honom rätt till ålderspension från den behöriga tyska institutionen. Han hade likaså erlagt avgifter under 5 344 dagar i Spanien, det vill säga mindre än den minimiperiod om 15 år som var fastställd i lagstiftningen i den staten. [7]

15. Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) är det organ som sköter den spanska socialförsäkringen. Detta organ har alltså genomfört sammanläggningen av försäkringsperioder som har fullgjorts av Barreira Pérez i Spanien och i Tyskland. För att fastställa pensionen som Spanien är skyldig honom, har INSS beräknat det teoretiska belopp för den förmån som avses i artikel 46.2 a i förordningen. Till de 9 395 dagar då avgifter faktiskt har erlagts i Spanien och Tyskland [8], har INSS lagt 3 005 dagar av fiktiva avgifter som gottskrivits den berörde med tillämpning av den tabell som avses i punkt 3 i den andra övergångsbestämmelsen i föreskrifterna.

16. INSS har emellertid inte beaktat dessa 3 005 dagar vid beräkningen av den proportionella förmånen. Detta betyder att dagarna inte har lagts till de 5 344 dagar under vilka avgifter har erlagts i Spanien och som anges i täljaren, och inte heller till de 9 395 dagar under vilka avgifter har

6 — Enligt artikel 4.1 i förordningen anger försäkringsfallet händelsen som täcks av den berörda socialförsäkringsförmånen. I detta fall rör det sig alltså om den berördes ålderdom.

7 — Se punkt 3 i förevarande förslag till avgörande.

8 — 4 051 dagar i Tyskland och 5 344 dagar i Spanien.

erlagts i de två medlemsstaterna, och som har angivits i nämnaren i det bråk vars kvot skall multipliceras med det teoretiska beloppet vid fastställandet av den proportionella förmånen.

17. INSS har sålunda tillämpat faktorn 0,5685 i stället för 0,6733 på det teoretiska beloppet.

18. Ángel Barreira Pérez har väckt talan mot INSS beslut att fastställa hans ålderspension i Spanien enligt denna beräkning.

III — Tolkningsfrågorna

19. Juzgado de lo Social nr 3 de Orense (Spanien) har beslutat att vilandeförklara målet och begära ett förhandsavgörande från domstolen angående följande frågor:

"1) Skall artikel 1 r och s [i förordningen] tolkas så att legaldefinitionen försäkringsperioder även avser de likvärdiga avgiftsperioder under vilka inga faktiska avgifter har erlagts och som enligt en medlemsstats nationella lagstiftning får beaktas vid fastställelsen av det antal år under vilka avgifter har erlagts, vilka är avgörande för storleken på den ålderspension som förskrivs i denna stats egna lagstiftning?

2) Om den första frågan besvaras jakande, skall då artikel 46.2 b [i förordningen] tolkas så att 'längden av de försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts innan försäkringsfallet inträffar enligt den lagstiftning som' den behöriga institutionen i en medlemsstat tillämpar även omfattar de perioder som avser fiktiv avgiftsinbetalning innan försäkringsfallet inträffar och som enligt denna medlemsstats lagstiftning skall beaktas som avgiftsperioder vid fastställelsen av ålderspensionens storlek?"

IV — Svaret på frågorna

20. Med sina frågor önskar den nationella domstolen få svar på om de 3 005 dagar som har gottskrivits Ángel Barreira Pérez

med tillämpning av punkt 3 b i den andra övergångsbestämmelsen i föreskrifterna skall beaktas vid beräkningen av den proportionella förmånen.

21. Nämnda domstol skall således avgöra huruvida dessa 3 005 dagar skall anses utgöra en försäkringsperiod i den mening som avses i artikel 1 r och s i förordningen och, om så är fallet, huruvida de utgör en försäkringsperiod som har fullbordats innan försäkringsfallet inträffar i den mening som avses i artikel 46.2 b i nämnda förordning.

Den första frågan

22. Vad gäller definitionen av begreppet "försäkringsperioder" i artikel 1 r och s i förordningen, framgår det av utformningen av dessa bestämmelser att de uttryckligen hänvisar till den nationella lagstiftningen.

23. Såsom domstolen ofta har angett är syftet med förordningen att, i enlighet med artikel 42 EG, samtliga försäkringsperioder som beaktas i de olika nationella lagstiftningarna skall läggas samman för att rätten till pension och beräkningen av denna skall uppstå och fortsätta att gälla. I förordningen anges emellertid inte villkoren för sammansättningen av dessa perioder. [9]

24. Domstolen har vid ett flertal tillfällen funnit att för att fastställa om en viss period är att betrakta som en försäkringsperiod, skall man falla tillbaka på de villkor som föreskrivs i den nationella lagstiftningen, utan att artiklarna 39—42 EG åsidosätts. [10]

25. Som kommissionen på goda grunder har gjort gällande, ankommer det på den nationella domstolen att tolka sin egen lagstiftning, med beaktande av bestämmelserna i EG-fördraget avseende fri rörlighet för personer.

26. Inom ramen för det samarbete som har inrättats genom artikel 234 EG kan gemenskapsdomstolen likväl förse den nationella domstolen med lämpliga anvisningar som

9 — Dom av den 12 maj 1989 i mål 388/87, Warmerdam-Steggerda (REG 1987, s. 1203), punkt 10, och av den 4 oktober 1991 i mål C-349/87, Paraschi (REG 1991, s. I-4501), punkt 15.

10 — Dom av den 15 mars 1978 i mål 126/77, Frangiamore (REG 1978, s. 725), av den 9 december 1993 i mål C-45/92 och C-46/92, Lepore och Scamuffa (REG 1993, s. I-6497), punkterna 19 och 20, och av den 7 februari 2002 i mål C-28/00, Kauer (REG 2002, s. I-1343), punkt 26.

är nödvändiga för tolkningen av gemenskapsrätten, för att den senare kan tolka den nationella lagstiftningen och avgöra tvisten i det anhängiggjorda målet.

27. Det skall påpekas att enligt fast rättspraxis "[kan] en förmån anses som en social trygghetsförmån i den utsträckning som förmånen i fråga beviljas de berättigade, utan att det görs någon individuell eller skönsmässig bedömning av det personliga behovet, på grundval av kriterier som definieras i lagstiftningen och förutsatt att den är hänförlig till någon av de grenar som uttryckligen omnämns i artikel 4.1 i förordningen" [11].

28. Det åligger den nationella domstolen att pröva huruvida vart och ett av dessa villkor är uppfyllt.

29. Med beaktande av de omständigheter som den nationella domstolen har lämnat uppgift om till EG-domstolen, anser jag skäligen att den omtvistade perioden uppfyller dessa villkor varför den väl faller inom förordningens tillämpningsområde.

30. För det första har nämligen den omtvistade perioden gottskrivits Barreira Pérez på grund av att han har uppfyllt villkoren som uppställs i den spanska lagstiftningen. Han har alltså erlagt avgifter till ett försäkringssystem som anges i denna lagstiftning. Perioden har fastställts med hänsyn till sökandens ålder den 1 januari 1967 och med hjälp av en tabell som föreskrivits för detta ändamål, utan att sökandens personliga behov har beaktats. [12]

31. För det andra har den omtvistade perioden lagts till de perioder under vilka avgifter verkligen har erlagts vid beräkningen av ålderspensionens belopp för Barreira Pérez, vilken utgör en av de förmåner som åsyftas i artikel 4.1 i förordningen.

32. Det har vidare fastställts att INSS beaktade hela denna period vid beräkningen av det teoretiska pensionsbeloppet som föreskrivs i artikel 46.2 a i förordningen. [13] Spaniens regering har inte bestridit att det fanns fog för ett sådant beaktande.

33. Det skall påpekas att enligt artikel 46.2 a i förordningen fastställs förmånens teore-

11 — Dom av den 10 mars 1993 i mål C-111/91, kommissionen mot Luxemburg (REG 1993, s. I-817; svensk specialutgåva, volym 14, s. I-35), punkt 29 och där angiven rättspraxis. I artikel 4.1 i förordningen föreskrivs att den är tillämplig på all lagstiftning avseende de delar av socialförsäkringen som gäller uppräknade förmåner, däribland ålderspensionsförmåner.

12 — Se punkterna 4—8 i förevarande förslag till avgörande och beslutet om hänskjutande, s. 4 i den franska översättningen.

13 — Se beslutet om hänskjutande, s. 8 i den franska översättningen.

tiska belopp som om alla försäkrings- eller bosättningsperioder som arbetstagaren eller egenföretagaren har fullgjort enligt de medlemsstaters lagstiftningar som de har omfattats av, hade fullgjorts i den ifrågavarande medlemsstaten enligt den lagstiftning som den behöriga institutionen tillämpar vid tidpunkten för utbetalningen av förmånen.

34. Artikel 46 i förordningen innehåller ingen definition av begreppet "försäkringsperioder". Domstolen har tidigare slagit fast att man vid tillämpningen av denna artikel skall använda definitionen i artikel 1 r i förordningen. [14] Av detta följer att försäkringsperioderna som skall beaktas vid beräkningen av det teoretiska beloppet är avgiftsperioder, anställningsperioder eller perioder av verksamhet som egenföretagare som definieras eller erkänns som försäkringsperioder i den lagstiftning enligt vilken de har fullgjorts eller anses vara fullgjorda, liksom alla andra perioder som behandlas som sådana när de enligt denna lagstiftning likställs med försäkringsperioder. [15]

35. I detta avseende är det viktigt att påpeka att vid förhandlingen kunde varken den spanska regeringen eller INSS besvara domstolens frågor på denna punkt genom att förklara på vilken grund denna period har beaktats vid beräkningen utan att den skall likställas med en försäkringsperiod enligt den spanska lagstiftningen.

36. Den spanska regeringen och INSS har för det första gjort gällande att denna period inte grundas på erlagda avgifter och den beaktas inte vid fastställandet av rätten till ålderspension. Enligt dem rubbas jämvikten mellan gottskrivna avgifter och utbetalade förmåner om det godtas att nämnda perioder anses utgöra en försäkringsperiod. Denna risk blir ännu större på grund av att de arbetstagare för vilka avgifter har erlagts till system i andra medlemsstater mellan år 1960 och år 1966, även skulle kunna dra nytta av att denna tilläggsperiod gottskrivs dem på grund av deras ålder. Därmed skulle de även kunna erhålla den ökning av pensionen som de har rätt till i Spanien utan någon motprestation.

37. Detta resonemang kan emellertid inte användas för att ifrågasätta ordalydelsen i artikel 1 r och artikel 46.2 a i förordningen.

38. Enligt min mening motsägs resonemanget likaså av det faktum att den omtvistade perioden har gottskrivits Barreira Pérez på grund av att han hade erlagt avgifter till ett försäkringssystem som var avskaffat när det nationella systemet inrättades. Denna period har alltså sitt ursprung

14 — Domen i det ovannämnda målet Lepore och Scamuffa (punkterna 17—19).

15 — Se punkt 10 i förevarande förslag till avgörande.

i en anslutning till ett socialförsäkringssystem och i avgifter som erlades till detta system. Dessutom framgår det av förklaringarna från Spaniens regering att om de arbetstagare som var anslutna till ett av dessa system skulle gottskrivas en period som schablonmässigt fastställts på grundval av deras ålder, vore syftet med detta att bevara de rättigheter som de hade intjänat enligt nämnda system med stöd av nya villkor avseende avgifternas varaktighet och förmånstaxa, enligt det nya systemet. [16]

39. När det slutligen gäller argumentationen från Spaniens regering och INSS avseende de skadliga ekonomiska konsekvenserna av ett positivt svar på den nationella domstolens frågor, bekräftar denna enligt min mening att den omtvistade perioden väl kan likställas med en försäkringsperiod i den nationella lagstiftningen eftersom INSS åtminstone inte skulle ha underlåtit att skilja den från beräkningen av det teoretiska beloppet.

40. Med hänsyn till ovannämnda omständigheter föreslår jag alltså att domstolen skall besvara den första tolkningsfrågan jakande eftersom den omtvistade perioden har beaktats med tillämpning av den nationella lagstiftningen när det teoretiska beloppet för åldersförmånen enligt artikel 46.2 a i förordningen beräknades.

16 — Bland annat förlängningen till trettiofem år av erlagda avgifter som krävs för att rätt till full ålderspension skall erhållas. Se synpunkter från den spanska regeringen, s. 7 i den franska översättningen.

Den andra frågan

41. Frågan avser fastställandet av i vilken omfattning den omtvistade försäkringsperioden kan anses fullgjord innan försäkringsfallet inträffar i den mening som avses i artikel 46.2 b i förordningen.

42. Svaret på denna fråga synes framgå av domen i målet av den 18 februari 1992, Di Prinzio [17]. Liksom kommissionen och sökanden anser jag att lösningen i det målet även kan tillämpas i förevarande mål.

43. I domen i det ovannämnda målet prövade domstolen en lagstiftning i vilken det föreskrevs att en gruvarbetare som under trettio år hade ägnat sig åt denna verksamhet hade rätt till full pension och att om han inte hade fullgjort trettio men väl tjugofem år i egenskap av gruvarbetare, hade han rätt till ett tillägg av fiktiva verksamhetsår som motsvarade skillnaden mellan trettio år och antalet år av faktisk verksamhet.

44. Domstolen var ombedd att uttala sig angående villkoren för tillämpning av artikel 46.2 i förordningen. Domstolen fann därvid för det första att det av

17 — C-5/91 (REG 1992, s. I-897).

bestämmelsens ordalydelse under a) följer att den behöriga institutionen skall tillämpa hela lagstiftningen i staten där institutionen är belägen. Domstolen har härav slutit sig till att om det i denna lagstiftning anges att åldersförmånen skall beräknas inte bara på faktiska perioder, eller perioder som likställs med sådana, utan även på ett visst antal tilläggsår av fiktiv verksamhet, skall också dessa tilläggsår beaktas vid beräkningen av det teoretiska förmånsbeloppet. [18]

45. Domstolen har för det andra funnit att, när de fiktiva perioderna som erkänns i den tillämpliga nationella lagstiftningen infaller innan försäkringsfallet inträffar, vilket var fallet i detta mål, skall dessa perioder inkluderas i beräkningen av den proportionella förmånen. [19]

46. Domstolen grundade denna uppfattning på uttrycket "försäkringsperioder som har fullgjorts innan försäkringsfallet inträffar" i artikel 46.2 b i förordningen. [20]

47. Domstolen fann med ledning av beslut nr 95 av den 24 januari 1974 [21] som fattades av den administrativa kommittén för social trygghet för migrerande arbetstagare, liksom av domen av den 26 juni 1980 [22] i målet Menzies, att de fiktiva perioder som enbart beaktades vid beräkningen av det teoretiska beloppet, och inte vid fastställandet av den proportionella förmånen, är de som anses ha fullgjorts efter tidpunkten när försäkringsfallet inträffar.

48. Det framgår således av domen i det ovannämnda målet Di Prinzio, att de fiktiva perioder, som enligt den tillämpliga nationella lagstiftningen skall läggas till perioderna av faktiskt erlagda avgifter vid fastställandet av det teoretiska beloppet för åldersförmånen, som har fullgjorts innan försäkringsfallet inträffar, skall beaktas vid beräkningen av den proportionella förmånen.

49. I förevarande fall är det fastställt att i enlighet med den nationella lagstiftningen har den omtvistade perioden beaktats vid beräkningen av det teoretiska förmånsbeloppet. [23]

50. Jag anser vidare, i motsats till den ståndpunkt som har framförts av Spaniens regering och av INSS, att enligt artikel 46.2

18 — Ibidem (punkt 45).

19 — Ibidem (punkterna 54 och 56).

20 — Idem.

21 — Beslut om tolkningen av artikel 46.2 i förordning nr 1408/71 rörande beräkningen *prorata temporis* av pensioner (EGT C 99, s. 5).

22 — 793/79 (REG 1980, s. 2085).

23 — Se punkt 32 i förevarande förslag till avgörande.

b i förordningen skall denna omtvistade period anses ha fullgjorts innan försäkringsfallet inträffar.

51. Det framgår nämligen av den andra övergångsbestämmelsen i föreskrifterna [24] och av beslutet om hänskjutande [25] att den omtvistade perioden har gottskrivits Barreira Pérez på grund av att han hade erlagt avgifter till tidigare spanska försäkringssystem. Det är fastställt att perioden har beräknats efter hans ålder den 1 januari 1967, enligt den tabell som gäller för detta ändamål. Perioden utgör alltså en del av rättigheter som den berörde har tillerkänts efter att ha erlagt avgifter till dessa system. Perioden fullgjordes innan försäkringsfallet som omfattas av den förmån som har beräknats med hänsyn till nämnda period inträffar. Detta försäkringsfall avser den berördes ålderdom.

52. I motsats till vad Spaniens regering och INSS har hävdat skiljer sig den omtvistade perioden i detta avseende från den som var aktuell i domen i det ovannämnda målet Menzies.

53. I det målet avsåg frågan en tilläggsperiod som var ägnad att höja värdet på de förmåner som beviljades vid fall av tidig invaliditet hos den försäkrade eller dennes förtida dödsfall när han led av en nedsatt arbetsförmåga före femtiofem års ålder. Denna period motsvarade perioden mellan den månad under vilken försäkringsfallet inträffade och sista månaden under den berördes 55:e år. [26]

54. Denna tilläggsperiod låg alltså i tiden efter att försäkringsfallet inträffade, det vill säga efter den arbetsolycka som den som ansökte om invaliditetspension råkade ut för, vilket gav honom rätt till nämnda förmån.

55. Därmed fann domstolen följdriktigt att tilläggsperioden som inte motsvarade någon verklig försäkrings- eller bosättningsperiod som hade fullgjorts i den ifrågavarande medlemsstaten *innan försäkringsfallet inträffade*, skulle beaktas vid beräkningen av det teoretiska beloppet men inte vid beräkningen av den proportionella förmånen. [27]

56. I detta förfarande är det uppenbart att händelserna från den omtvistade perioden, nämligen att avgift har erlagts till ett av de tidigare försäkringssystemen å ena sidan,

24 — Se punkt 6 i förevarande förslag till avgörande.
25 — Sidan 4 i den franska översättningen.
26 — Domen i det ovannämnda målet Menzies (punkt 4).
27 — Ibidem (punkt 11 och domslutet).

och den berördes ålder den 1 januari 1967 å andra sidan, är hänförliga till tiden före den tidpunkt då den berörde har uppnått den ålder som krävs för att kunna göra rätten till pension gällande.

57. Denna analys motsägs inte av den omständigheten att den omtvistade perioden gottskrevs Barreira Pérez först när rättigheterna gjordes gällande. Den omtvistade perioden skiljer sig inte i denna del från perioder när den berörde faktiskt erlade avgifter som INSS sedan beaktade vid beräkningen av den proportionella förmånen. Detta gällde även för den fiktiva perioden som beaktades i domen i det ovannämnda målet Di Prinzio.

58. När det gäller omständigheten att det inte är möjligt att tidsmässigt placera den omtvistade perioden mellan den 1 januari 1960 och den 31 december 1966 så att den överlappar gapet mellan denna period och försäkringsperioder som samtidigt fullgjordes enligt lagstiftningen i en annan medlemsstat, synes denna motsvara den situation som föreskrivs i artikel 15 e i rådets förordning (EEG) nr 574/72. [28] Om det inte är möjligt att exakt fastställa den tidsperiod inom vilken vissa försäkrings- eller bosättningsperioder har fullgjorts enligt en medlemsstats lagstiftning skall dessa perioder inte anses sammanfalla med försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt en annan medlemsstats lagstiftning, och de skall, om det kan vara till fördel, beaktas.

59. I förevarande fall är det alltså fråga om en fiktiv period som är knuten till den nationella lagstiftning som är tillämplig på en försäkringsperiod och som skall anses fullgjord innan försäkringsfallet inträffar.

60. I enlighet med domstolens ståndpunkt i domen i det ovannämnda målet Di Prinzio uppfyller denna fiktiva period villkoren för att beaktas vid beräkningen av den proportionella förmånen.

61. I motsats till vad Spaniens regering och INSS har hävdat leder inte denna lösning till att sökanden erhåller dubbla förmåner.

28 — Förordning av den 21 mars 1972, om tillämpningen av förordning nr 1408/71, i ändrad lydelse som uppdaterats genom förordning nr 118/97 i dess lydelse enligt förordning nr 1399/99.

62. Detta beaktande utgör endast en strikt tillämpning av artikel 46.2 b i förordningen, som just avser att slå fast det faktiska förmånsbeloppet som de olika institutionerna i varje medlemsstat är skyldigt i förhållande till rättigheterna som arbetstagaren har förvärvat i var och en av dessa stater.

63. Den lösning som Spaniens regering och INSS har förordat innebär tvärtom att Barreira Pérez straffas för att ha utövat sin rätt till fri rörlighet.

64. Om vederbörande hade fortsatt att arbeta i Spanien och fullgjort samtliga sina försäkringsperioder där, skulle hans ålderspension ha beräknats med beaktande av hela den omtvistade fiktiva perioden.

65. Som har framgått beräknas ålderspensionen enligt den spanska lagstiftningen med hjälp av de procentsatser som är relevanta med hänsyn till antalet år av faktiskt erlagda avgifter. Det har vidare framgått att antalet år fastställs genom att de år som har gottskrivits arbetstagaren med tillämpning av punkt 3 b i andra övergångsbestämmelsen, läggs till de år under vilka avgifter faktiskt har erlagts. [29]

66. Om den omtvistade fiktiva perioden inte tas med vid beräkningen av den proportionella förmånen försämras uppenbarligen Barreira Pérez förmåner som han skulle ha kunnat få på grund av denna fiktiva period, och detta skulle enbart vara en följd av att han hade utövat sin rätt till fri rörlighet.

67. Syftet med förordningen är emellertid att förhindra dels att de migrerande arbetstagarna går miste om rätten till socialförsäkringsförmåner, dels att förmånsbeloppen minskas på grund av att dess arbetstagare har utövat sin rätt till fri rörlighet enligt fördraget. [30]

68. Domstolen har vid upprepade tillfällen slagit fast att målet med artiklarna 39—42 EG inte uppnås om gemenskapens arbetstagare skulle gå miste om socialförsäkringsförmåner som lagstiftningen i en medlemsstat garanterar dem till följd av att de utövar denna rättighet. En sådan konsekvens skulle nämligen kunna få dessa arbetstagare att avstå från att utöva sin rätt

29 — Se punkterna 4—9 i förevarande förslag till avgörande.

30 — Se även domen av den 9 augusti 1994 i mål C-406/93, Reichling (REG 1994, s. I-4061), punkt 24.

till fri rörlighet varvid denna rättighet skulle inskränkas. [31]

69. Härav har domstolen funnit att de ovannämnda artiklarna hindrar att en arbetstagare i gemenskapen som utövar sin rätt till fri rörlighet, nekas hela eller delar av en förmån som följer av en bestämmelse i den nationella lagstiftning avseende socialförsäkringsfrågor som arbetstagaren omfattas av. Domstolen har därför funnit att gemenskapsrätten inte tillåter att en migrerande arbetstagare enbart på grund av att han vid tidpunkten när han blev oförmögen att arbeta inte erhöll lön från den ifrågavarande medlemsstaten, nekas att utnyttja förmånen enligt den nationella lagstiftningen i form av att invaliditetsperioder läggs till perioder av verksamhet när hans ålderspension beräknas. [32]

70. Den lösning som INSS förespråkar för sökanden innebär att kvoten som används vid beräkningen av den proportionella förmånen skall fastställas till 0,5685 i stället för 0,6733, vilket mycket väl kan avskräcka arbetstagaren från att utöva sin rätt till fri rörlighet.

71. Samtliga dessa omständigheter föranleder mig att besvara den andra frågan jakande.

31 — Se bland annat domen i det ovannämnda målet Paraschi, punkt 22, och av den 15 oktober 1991 i mål C-302/90, Faux (REG 1991, s. I-4875), punkterna 27 och 28, och där angiven rättspraxis.

32 — Domen i det ovannämnda målet Lepore och Scamuffa, punkt 24.

V — En eventuell begränsning av den kommande domens verkningar

72. För det fall domstolen besvarar tolkningsfrågorna jakande har Spaniens regering i andra hand begärt att domstolen skall fastställa att domen inte skall ha retroaktiv verkan.

73. Spaniens regering har gjort gällande att sådana svar riskerade att medföra en allvarlig ekonomisk snedfördelning för det nationella socialförsäkringssystemet. Den har tillagt att personer som har erlagt avgifter mellan år 1960 och år 1966 i en medlemsstat kan erhålla en påtaglig höjning av den pension som de har rätt till i Spanien.

74. Det bör påpekas att den tolkning som domstolen gör, vid utövandet av den behörighet som den har enligt artikel 234 EG, klargör och preciserar innebörden och räckvidden av denna bestämmelse, såsom den skall eller skulle ha tolkats och tillämpats från och med sitt ikraftträdande. Härav följer att en sålunda tolkad regel kan och skall tillämpas av domstolarna även beträffande rättsförhållanden som har uppkommit före avkunnandet av den dom i vilken begäran om tolkning prövas, om villkoren för att väcka talan vid behörig

domstol om tillämpningen av den nämnda rättsregeln är uppfyllda i övrigt. [33]

75. Enligt fast rättspraxis är det alltså endast i undantagsfall som domstolen, med tillämpning av en allmän gemenskapsrättslig princip om rättssäkerhet, kan komma att begränsa möjligheten för samtliga berörda att åberopa en bestämmelse som den har tolkat i avsikt att ifrågasätta rättsförhållanden som har etablerats i god tro. [34]

76. Denna begränsning är underordnad två huvudsakliga villkor, nämligen de berördas goda tro och risken för allvarliga störningar. [35] Dessutom kan begränsningen endast tillåtas i själva den dom varigenom avgörande meddelas om den begärda tolkningen. [36]

77. I förevarande fall synes domen som skall avkunnas onekligen kunna få negativa ekonomiska konsekvenser för socialförsäkringssystemet i Spanien, om domstolen besvarar de båda tolkningsfrågorna jakande. Detta gäller även om det inte med ledning av handlingarna i målet är möjligt att bedöma konsekvensernas omfattning och varaktighet. Emellertid tycks inte de andra två ovannämnda villkoren vara uppfyllda.

78. Villkoret avseende de berördas goda tro kräver nämligen att dessa rimligen skulle ha kunnat missta sig angående tillämpligheten [37] eller räckvidden [38] av den tolkade gemenskapsbestämmelsen. Det krävs att den gällande gemenskapsrättens tvetydighet har förorsakat en allvarlig rättslig osäkerhet. [39]

79. Artikel 46 i förordningen är inte behäftad med någon särskild tvetydighet. Bestämmelserna i artikel 46.2 b i förordningen innehåller under alla förhållanden inte längre någon sådan tvetydighet efter att de tolkades i domen i det ovannämnda målet Di Prinzio, åtminstone när det gäller villkoren för beaktande av perioder av fiktivt erlagda avgifter vid beräkningen av den proportionella förmånen. Den enda omständighet som Spaniens regering och INSS har åberopat är sannolikheten för att socialförsäkringsorganet skall utsättas för ekonomiska konsekvenser.

33 — Dom av den 4 maj 1999 i mål C-262/96, Sürül (REG 1999, s. I-2685), punkt 107.

34 — I domen av den 8 april 1976 i mål 43/75, Defrenne (REG 1976, s. 455; svensk specialutgåva, volym 3, s. 59), begränsade domstolen för första gången verkningarna i tiden av sina förhandsavgöranden, på grund av tvingande rättssäkerhetshänsyn som rör samtliga berörda offentliga och privata intressen. Se, för en senare tillämpning, domen av den 12 oktober 2000 i mål C-372/98, Cooke (REG 2000, s. I-8683), punkt 42.

35 — Domen i det ovannämnda målet Cooke, punkt 42.

36 — Dom av den 16 juli 1992 i mål C-163/90, Legros m.fl. (REG 1992, s. I-4625; svensk specialutgåva, volym 8, s. 53), punkt 30, och av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman (REG 1995, s. I-492), punkt 142.

37 — Dom av den 17 maj 1990 i mål C-262/88, Barber (REG 1990, s. I-1889; svensk specialutgåva, volym 10, s. 407), punkt 43.

38 — Dom av den 27 mars 1980 i mål 61/79, Denkavit italiana (REG 1980, s. 1205; svensk specialutgåva, volym 5, s. 149), punkterna 19 till 21.

39 — Dom av den 13 februari 1996 i mål C-197/94 och C-252/94, Bautiaa och Société française maritime (REG 1996, s. I-505), punkt 48.

80. Det skall vidare påpekas att när det, som i förevarande fall, handlar om ett socialförsäkringssystem vars finansiering är beroende av en medlemsstat, följer det av fast rättspraxis att de ekonomiska följderna för en stat av en dom i ett mål om förhandsavgörande inte i sig motiverar en begränsning av domens rättsverkningar i tiden. Domstolen fann att en begränsning av domens verkningar enbart med stöd av denna typ av överväganden, skulle leda till en väsentlig försämring av domstolarnas skydd av enskildas rättigheter enligt gemenskapsrätten. [40]

81. Slutligen synes yrkandet om begränsning inte kunna bifallas eftersom en sådan åtgärd inte vidtogs i det ovannämnda målet Di Prinzio.

82. Jag har påpekat ovan att begränsningen av verkningarna i tiden endast kan medges genom den dom varigenom tolkningsyrkandet avgörs. Domstolen fann att om verkningarna av en dom avseende tolkningen av en gemenskapsbestämmelse inte hade begränsats i tiden, kunde en sådan begränsning inte göras i en senare dom. [41]

83. I förevarande förfarande har den nationella domstolen ställt två frågor till domstolen angående tolkningen av artikel 1 r och s och artikel 46 i förordningen. Som har framgått har bestämmelserna i artikel 1 r och s i förordningen, som uttryckligen hänvisar till den nationella lagstiftningen, varit föremål för en tidig och fast rättspraxis. [42]

84. Vad gäller artikel 46.2 b i förordningen föreskrivs i det ovannämnda målet Di Prinzio inte någon begränsning av verkningarna i tiden till följd av tolkningen av denna bestämmelse. Enligt denna tolkning skall den proportionella förmånen beräknas med beaktande av samtliga de fiktiva perioder som ligger i tiden innan försäkringsfallet inträffar och som med stöd av den lagstiftning som den behöriga institutionen tillämpar har lagts till år av faktisk anställning eller därmed likställda år.

85. Jag anser att omständigheterna i fallet inte motiverar en avvikelse från principen att mål om begäran om förhandsavgörande har en retroaktiv verkan.

40 — Dom av den 24 september 1998 i mål C-35/97, kommissionen mot Frankrike (REG 1998, s. I-5325), punkt 52, och av den 23 maj 2000 i mål C-104/98, Buchner m.fl. (REG 2000, s. I-3625), punkt 41, och där angiven rättspraxis.

41 — Dom av den 2 februari 1988 i mål 309/85, Barra (REG 1988, s. 355; svensk specialutgåva, volym 9, s. 325), punkt 14.

42 — Se punkt 24 i förevarande förslag till avgörande.

VI — Förslag till avgörande

86. Med hänsyn till vad som anförts ovan föreslår jag att domstolen besvarar frågorna som Juzgado de lo Social de Orense har ställt, på följande sätt:

1) Bestämmelserna i artikel 1 r och s i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971, om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996, ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1399/1999 av den 29 april 1999, skall tolkas så att även de likvärdiga avgiftsperioderna under vilka inga faktiska avgifter har erlagts och som enligt en medlemsstats nationella lagstiftning får beaktas vid fastställelsen av det antal år under vilka avgifter har erlagts, vilka är avgörande för storleken på den ålderspension som föreskrivs i sin egna stats lagstiftning, skall anses utgöra försäkringsperioder i juridiskt hänseende, vid tillämpningen av den nationella lagstiftningen, beaktas vid beräkningen av det teoretiska åldersförmånsbelopp som föreskrivs i artikel 46.2 a i nämnda förordning.

2) Bestämmelserna i artikel 46.2 b i nämnda förordning skall tolkas så att längden av de försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts innan försäkringsfallet inträffar enligt den lagstiftning som den behöriga institutionen i en medlemsstat tillämpar även omfattar de perioder av fiktivt erlagda avgifter innan försäkringsfallet inträffar, vilka, enligt lagstiftningen i denna medlemsstat, skall beaktas i egenskap av avgiftsperioder vid fastställelsen av ålderspensionens belopp.